

GENEL BİLGİLER

Resmi adı:	Kazakistan
Yönetim şekli:	Cumhuriyet
Başkent:	Astana
Diğer şehirler:	Almatı, Karaganda, Şımkent, Kızılorda, Aktöbe, Aıtırau, Pavlodar, Petropavlovsk, Semipalatinsk
İdari yapı:	14 vilayet, 2 şehir idaresi
Komşuları:	Rusya, Çin, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan
Yüzölçümü:	2.724,9 bin km ² (Dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip 9. ülkesi)
Nüfus:	16,7 milyon (Şubat 2012)
Etnik dağılım:	Kazak (%53.4), Rus (%30), Ukraynalı (%3.7), Özbek (%2.5), Alman (%2.4), Uygur (%1.4), Diğer(%6.6)
Dil:	Kazakça (Devlet Dili), Rusça (Resmi Dil)
Para birimi:	Tenge (01 Mart 2012 itibarıyla 1 USD = 147,7 Tenge)
Saat dilimi:	Türkiye saati + 4 saat (yaz saati uygulamasında + 3 saat)

İdari ve Siyasi Görünüm

Kazakistan'ın bağımsızlığını kazandığı tarihten itibaren ülkeyi yönetmekte olan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev, ülkenin SSCB'den ayrılma süreci daha tam bitmeden yapılan 1 Aralık 1991 tarihli seçimlerde Kazakistan'ın ilk Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

Mayıs 2007'de yapılan ve Kazakistan'ın Cumhurbaşkanlığı sisteminden "Cumhurbaşkanlığı – Parlamenter" sisteme geçmesini sağlayan Anayasa değişikliği ile 2012 yılından itibaren Cumhurbaşkanlığı süresi 7 yıldan 5 yıla düşürülmüştür. Bunun yanı sıra, Anayasa'ya konan özel hüküm kapsamında, ülkenin ilk Cumhurbaşkanı'na özel bir ayrıcalık tanınmış ve kendisi, aynı şahsın 2 dönemden fazla Cumhurbaşkanlığına seçilemeyeceğini ifade eden hükümden muaf tutulmuştur.

Bir sonraki Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin 2012 yılında yapılması öngörülse de, 2010 yılının Aralık ayında bir grup toplum önderi ve politikacı N. Nazarbayev'in görev süresinin 2020 yılına kadar uzatılması ve bunun için referanduma gidilmesi önerisinde bulunmuştur. Ülkedeki siyasi süreçleri büyük ölçüde etkileyen bu önerinin ardından yaşanan gelişmeler sonucu 3 Nisan 2011 tarihinde erken Cumhurbaşkanlığı seçimleri yapılmış, oyların yüzde 95'ini alan N. Nazarbayev dördüncü dönem için Cumhurbaşkanlığına seçilmiştir.

Ülkenin siyasi sistemi içerisinde üst temsil ve yasama organı olan parlamento iki kanattan oluşur:

- Senato - üye sayısı 47
- Meclis - üye sayısı 107

Senato'da 14 vilayet ve 2 şehir ikişer milletvekili ile temsil edilirken, seçimler bölgesel meclislerin üyelerinden oluşan seçiciler toplantısında gizli oylama yoluyla yapılmaktadır. 15 senatör ise Cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır. Senato üyelerinin görev süresi 6 yıldır. Seçimle göreve gelen 32 senato üyesinin yarısı için her 3 yılda bir yeniden seçimler düzenlenmektedir.

Meclis'i oluşturan 107 milletvekilinden 98'i genel seçimlerle belirlenmekte, 9 vekil ise Kazakistan Halkları Asamblesi tarafından seçilmektedir. Ülkede son Meclis seçimleri 15 – 16 Ocak 2012 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. 15 Ocak 2012 tarihinde siyasi parti listelerine göre yapılan seçimlerin ardından 3 siyasi parti yüzde 7'lik barajı aşarak, Meclis'e girmiştir. Bahse konu partilerin aldıkları oy oranı ve milletvekili sayıları aşağıdaki gibidir:

“Nur Otan” Partisi: oyların yüzde 80,99'u – 83 milletvekili

Kazakistan Demokratik Partisi “Ak Jol”: oyların yüzde 7,47'u – 8 milletvekili

Kazakistan Halk Komünist Partisi: oyların yüzde 7,19'u – 7 milletvekili

16 Ocak 2012 tarihinde ise ülkedeki etnik azınlıkları temsil eden Kazakistan Halkları Asamblesi meclis'in kalan 9 üyesini seçmiştir.

Başkanlığını N. Nazarbayev'in yaptığı "Nur Otan" Partisi ülkenin siyasi hayatından çok etkili konumda bulunmaktadır.

Yürütme görevini yerine getiren hükümet hem Parlamento hem de Cumhurbaşkanı önünde sorumluluk taşır. Senatörler ve Meclis üyeleri hükümette görev alamazlar.

İdari olarak Kazakistan merkeze bağlı iki şehir (Astana ve Almatı) ve 14 vilayetten oluşmaktadır. Ülkede nüfusu 1 milyondan fazla şehir sadece Almatı olup (1,4 milyon), başkent Astana'nın nüfusu resmi rakamlara göre 708.000'dir.

Kazakistan çokyönlü dış politika yürütmektedir. Bu çerçevede Rusya ve Çin ile stratejik ortaklık yapan Kazakistan aynı zamanda Türk dünyası ile ilişkilerin geliştirilmesine de önem vermekte, ABD başta olmakla, Batı ile işbirliğini geliştirmeye çalışmaktadır. Nitekim, Çin ile enerji alanında önemli anlaşmalar imzalanmıştır (nükleer enerji, doğalgaz hattı vs.). Bu çerçevede, 2014 yılında iki ülke arasındaki doğalgaz hattının bitmesi planlanmaktadır. Ayrıca, dünyanın en büyük uranyum üreticisi konumunda olan Kazakistan Çin'e uranyum satmayı kabul etmiştir.

Halen Avrasya bölgesinin siyasi açıdan en istikrarlı ülkelerinden birisi konumunda bulunan Kazakistan 2010 yılında AGİT dönem başkanlığı görevini üstlenmiştir.

Genel Ekonomik Görünüm

Temel Makroekonomik Göstergeler

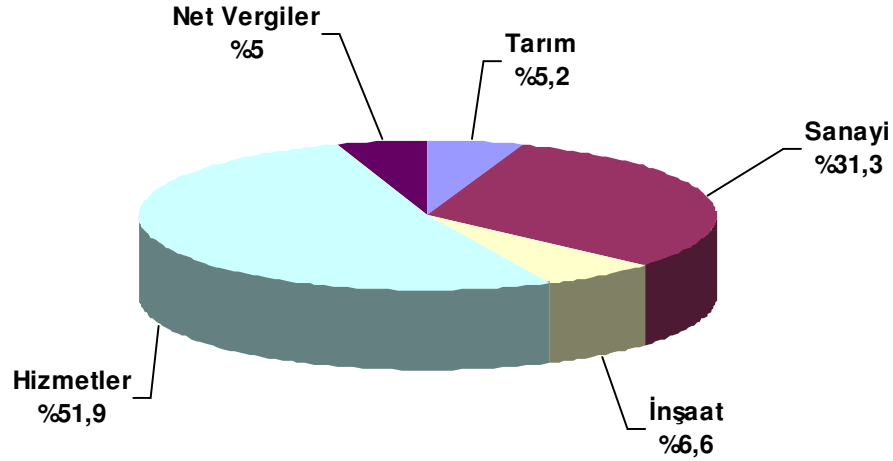
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
GSYİH (milyar dolar, ortalama kurla)	51,1	81	104,9	133,4	115,3	148,1	180,1
Fert Başına Milli Gelir (dolar)	3.771	5.292	6.772	8.514	7.164	9.070	11
Reel Büyüme Oranı %	9,7	10,7	8,9	3,3	1,2	7,3	7,5
Enflasyon Oranı (TÜFE %)	7,5	8,4	8,8	9,5	6,2	7,8	7,4
Toplam İhracat (Milyon Dolar)	27.849	38.250	47.755	71.184	43.196	59.544	88.118
Toplam İthalat (Milyon Dolar)	17.352	23.677	32.756	37.889	28.409	30.438	38.039
Cari İşlemler Dengesi (Milyon Dolar)	-1.056	-1.999	-8.322	6.326	-4.068	3.013	13.609

Kaynak: Kazakistan Cumhuriyeti İstatistik Ajansı

Kazakistan doğal kaynak açısından dünyanın en zengin ülkelerinden birisidir. Ülkede 1200'den fazla mineral kaynak çeşidini barındıran yaklaşık 500 maden yatağı bulunmaktadır. Kazakistan tespit edilen çinko ve volfram kaynakları açısından dünyada birinci, gümüş, uranium, kurşun ve krom madenleri alanında ikinci, bakır rezervleri açısından ise üçüncü sırada bulunmaktadır. 2011 yılında dünya uranium üretiminin yüzde 35'ini gerçekleştiren Kazakistan'da diğer madenlerin de önemli rezervleri mevcuttur.

Hidrokarbon kaynakları bakımından eski SSCB ülkeleri arasında Rusya'dan sonra ikinci sırada yer alan Kazakistan bu özelliği sayesinde dünya enerjinin başlıca aktörlerinden birisi konumundadır. "BP Statistical Review of World Energy" raporuna göre, 2010 yılının sonu için Kazakistan'ın sahip olduğu kanıtlanmış petrol rezervlerinin miktarı 39,8 milyar varil (5,5 milyar ton) olup, dünya rezervlerinin yüzde 2,9'unu oluşturmaktadır. Diğer taraftan, Hazar'ın Kazakistan kısmında tahmin edilen rezerv miktarının 17 milyar tona yakın olduğu ifade edilmektedir. Aynı kaynağa göre, Kazakistan'ın keşfedilmiş doğalgaz rezervleri 1,8 trilyon m³ veya dünya rezervlerinin yüzde 1'i civarındadır.

GSYİH'nın Sektörel Dağılımı (2011)

Kazakistan eski SSCB ülkeleri arasında en yüksek fert başına milli gelire ve ücret düzeyine sahip ülkedir. Kırsal kesimde, özellikle de güney bölgelerde fakirlik daha fazladır. Ekonomideki katma değerlerin büyük bölümü petrol sektöründe yaratılmaktadır.

1990'lı yıllarda büyük üretim kaybına uğrayan sanayi sektörü 2000'li yıllarda petrol alanında artan yatırımlar hesabına tekrar yükselişe geçmiştir. Bugün sanayi üretiminin yarısından fazlası petrol sanayiinin payına düşmektedir. Enerji sektöründeki hızlı gelişme diğer sanayi dallarına da ivme kazandırmış, özellikle de metal işleme ve çelik üretiminde büyük ilerlemeler yaşanmıştır.

Hizmetler sektörü hızla gelişse de, genellikle küçük ölçekli işletmelerden oluşmaktadır.

Tarım en fazla istihdam sağlayan sektör olup, ülke geniş ve verimli topraklara sahiptir. Tarım alanında Kazakistan'ın çok büyük potansiyeli vardır. Ülke dünyanın başlıca tahıl üretici ve ihracatçılarından birisidir. Nitekim, 2011 yılında toplam hububat üretimi 27 milyon ton, buğday üretimi ise 22,7 milyon ton olarak açıklanmıştır. Ülkenin özellikle kuzey bölgelerinde çok kaliteli ve sert buğday çeşitleri yetişmektedir. Son dönemlerde hayvancılık da öne çıkmakta olup, ülkenin önemli bir et ihracatçısına dönüşmesi için adımlar atılmaktadır.

Ekonomi politikalarında müdahaleci stratejiler izleyen Kazakistan hükümetinin temel amacı, petrol gelirlerini kullanarak, ekonominin enerji dışındaki sektörlerini kalkındırmak, bu sayede sektörel çeşitlilik sağlayarak, ekonominin petrole ve dolayısıyla dünya petrol fiyatlarına olan aşırı bağımlılığını kırmaktır. Bu amaç doğrultusunda 2003 yılında açıklanan ve 2015 yılına kadar olan dönemi kapsayan "Yenilikçi Sınai Kalkınma Stratejisi" ile Kazakistan GSYİH'sindeki büyümenin yıllık bazda yüzde 8'in üzerinde tutulması ve ekonominin çeşitlendirilmesi hedeflenmektedir. Söz konusu stratejik program dahilinde turizm, petrol ve doğalgaz ekipmanı, gıda, tekstil, taşımacılık ve lojistik sektörleri öncelikli sektörler olarak belirlenmiştir. Günümüzde yeni teknolojiler kullanılarak bu sektörlerde yatırım projelerinin geliştirilmesi ve hayata geçirilmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

26 Şubat 2010 tarihinde N. Nazarbayev başkanlığında hükümet ve iş dünyası temsilcilerinin katılımıyla yapılan geniş çaplı toplantıda hükümet tarafından hazırlanan "İş Dünyasının Yol Haritası – 2020" ve "2015 Yılına dek Olan Dönemi Kapsayan Hızlandırılmış Yenilikçi Sınai Kalkınma" başlıklı iki program Cumhurbaşkanı tarafından onaylanmıştır. Bu programların içeriğinin somutlaştırılması yönündeki çalışmalar Kazakistan'ın ilgili Bakanlıkları ve hükümet kuruluşları tarafından yürütülmekte olup, önümüzdeki dönemde ülkede yeni yatırım hamlesinin başlayacağı değerlendirilebilir. Nitekim, söz konusu programlar ülkenin sanayileşme alanında ilerlemesini öngörmekte ve bölgesel sınai kalkınmayı hedeflemektedir. Nitekim, 2015 yılına kadar olan dönemde bahsi geçen programlar çerçevesinde 300'den fazla yatırım projesinin hayata geçirilmesi planlanmaktadır.

Bu gelişmeler Kazakistan'da önemli iş fırsatlarının mevcut olduğunu ve bu olanakların önümüzdeki dönemde daha da artacağını ortaya koymaktadır. Nitekim, ülkenin sanayileşme sürecinde yabancı yatırımlara büyük önem verildiği Kazakistanlı yetkililer tarafından vurgulanmakta olup, yabancı yatırımcılara yönelik özel teşvikler uygulanmasının gerekli olduğu fikri dile getirilmektedir.

Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Kazakistan, yatırımları hızlandırmak için altyapı (elektrik ve telekom), hafif sanayi üretimi, sosyal hizmetler (sağlık, eğitim, spor, turizm) gibi öncelikli sektörlerle kolaylıklar sağlaması amaçlanan “Yatırım Komitesi” başta olmak üzere, çeşitli kurumlar kurmuş ve mevzuat değişikliklerine gitmiştir. Kazakistan’ın petrol, doğalgaz ve maden rezervleri yabancı yatırımcılar için cazip sektörlerin başında gelmektedir..

Bağımsızlıktan bu yana doğrudan yabancı yatırımların çekilmesi konusunda önemli başarı sağlayan Kazakistan, Orta Asya’daki toplam doğrudan yabancı yatırımların yüzde 80’den fazlasını çekmiştir. Doğrudan yabancı yatırım artışı başta Kaşagan yatakları olmak üzere hidrokarbon alanlarındaki gelişmeler sayesinde olmuştur. Kazakistan Milli Bankası verilerine göre, 30 Eylül 2011 tarihi için ülkedeki yabancı yatırımların toplam hacmi 159,3 milyar dolar olup, bunun 92,3 milyar dolarını doğrudan yabancı yatırımlar teşkil etmektedir. Hollanda, İsviçre, Fransa, İngiltere ve ABD en büyük yabancı yatırımcı ülkelerdir. Kazakistan’daki Türk yatırımlarının yaklaşık tutarının 2,5 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir.

Yabancı yatırımlar açısından öncelikli alanlar olarak aşağıdaki sektörler belirlenmiştir:

Tarım,
Hafif Sanayi,
Kimya Sanayi,
Metalurji,
Elektrik Enerjisi,
Taşımacılık,
Lojistik,
İnşaat Malzemeleri,
Turizm

Yatırım Mevzuatı

Kazakistan Cumhuriyeti’nde yabancı yatırımcıların faaliyetleri 8 Ocak 2003 tarihli “Yatırımlar Hakkında Kanun” çerçevesinde düzenlenmektedir. Bu kanunun yürürlüğe girmesinin ardından 27 Aralık 1994 tarihli “Yabancı Yatırımlar Hakkında Kanun” ve 28 Şubat 1997 tarihli “Doğrudan Yatırımlara Devlet Desteği Hakkında Kanun” yürürlükten kaldırılmıştır.

Yeni düzenlemeler yerli ve yabancı yatırımcılara eşit haklar tanımakta, yabancı yatırımcılar, kanunlarla kısıtlama getirilen sektörler hariç, bütün sektörlerde yerli yatırımcılarla aynı statüde faaliyet göstermektedirler.

Mevcut yatırım mevzuatında yabancı yatırımcılar için özel teşvik uygulamaları yoktur. Genellikle, mevzuatta “yatırım teşviki” kavramı bulunmamakta, “yatırım ayrıcalıkları”

(investment preference) olarak belirlenen uygulamalardan bahsedilmektedir. Söz konusu yatırım ayrıcalıkları üç grup altında toplanmaktadır:

- 1) Yatırım vergi ayrıcalıkları;
- 2) Gümrük vergisi muafiyeti;
- 3) Devlet aynı yardımları

Bu ayrıcalıkların uygulanma usul ve esasları mevzuatla belirlenmiş olup, her bir yatırım projesi için özel destekler söz konusu olmaktadır.

Yabancı yatırımcılar Kazakistan'da tam yabancı sermayeli şirketler ve ortak işletmeler kurmak, şube veya temsilcilikler açmak suretiyle, ayrıca, bireysel girişimci sıfatıyla çalışabilirler.

Dış Ticaret

Son yıllarda dünya petrol fiyatlarının yüksek seyretmesine bağlı olarak ülkenin dış ticareti fazla vermeye başlamakla birlikte, Kazakistan dış ticaret yapısındaki dengesizlikler nedeni ile zaman zaman geniş dış ticaret açıkları ile karşı karşıya kalabilmektedir. İhracatının önemli kısmını petrol ve ana metaller oluşturan ülkenin ihracat gelirleri dünya pazarlarında bu ürünlerin fiyatlarında yaşanan değişimlerden önemli ölçüde etkilenmektedir. Örneğin, 1998 yılında Asya'daki mali krizin ardından söz konusu ürün fiyatlarındaki ani düşüş ülkenin ihracatının ciddi ölçüde gerilemesine neden olmuştur.

Kazakistan ekonomisi yüksek düzeyde ithalata dayalı bir ekonomidir. Ülkede gerçekleştirilen üretimin büyük çoğunluğu petrol ve gaz sektörlerinde yoğunlaşmış olup, sermaye ve tüketim mallarında üretim iç tüketimi karşılayacak seviyede değildir. Sermaye ve tüketim malları gerçekleştiren üreticilerin çoğunluğu ise fiyat ve kalite bakımından ithal malları ile rekabet edebilmekten uzaktır. Geniş ve açık sınırlarından ülkeye çok sayıda ucuz, kaçak mal girişi gerçekleşmektedir. Petrol sektörü yatırımlarındaki ve üretimindeki artış sermaye malları ithalatındaki artışın diğer bir önemli nedenidir.

Ticaretin gelişmesini sınırlayan en önemli problem, Kazakistan'ın tamamen kara ile çevrili, denize kıyısı bulunmayan bir ülke olmasıdır. Bu nedenle ihracatta ve ithalatta maliyetler çok fazla yükselmektedir. Ayrıca, bir diğer sorun da önemli petrol ve gaz ihracatı yollarının ülkenin dünya enerji piyasasındaki önemli rakipleri olan Rusya ve İran üzerinden geçmesidir. Uluslararası deniz yollarına açılım Rusya ve Gürcistan'ın Karadeniz'deki limanları üzerinden sağlanırken, Kazak gemileri Karadeniz'e Volga – Don kanalından girebilmektedir.

Kazakistan'ın Dış Ticareti

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
İhracat (Milyon \$)	27.849	38.250	47.755	71.184	43.196	59.544	88.118
İthalat (Milyon \$)	17.352	23.677	32.756	37.889	28.409	30.438	38.039
Hacim	45.201	61.927	80.511	109.073	71.605	89.982	126.157

Kaynak: Kazakistan Cumhuriyeti İstatistik Ajansı

İhracatta başlıca ürünler: Petrol başta olmakla, mineral ürünler, metaller, gıda ve tarım ürünleri.

İthalatta başlıca ürünler: Makine ve ekipman, mineral ürünler, kimyasallar vs.

Kazakistan'ın Dış Ticaretinde Başlıca Ülkeler (2011, % olarak)

İhracat		İthalat	
Çin	% 18,8	Rusya	% 42,8
İtalya	% 17,2	Çin	% 13,3
Rusya	% 8,5	Almanya	% 5,6
Hollanda	% 7,6	Ukrayna	% 4,7
Fransa	% 6	İtalya	% 3
İsviçre	% 5,7	Türkiye	% 2

Kaynak: Kazakistan Cumhuriyeti İstatistik Ajansı

Türkiye – Kazakistan Ticari ve Ekonomik İlişkileri

Türkiye ile Kazakistan arasındaki ticari – ekonomik ilişkiler Kazakistan'ın bağımsızlığını kazanmasından hemen sonra başlamış olup, bugün çok önemli bir boyuta ulaşmıştır. Nitekim, ekonomik ilişkilerin yeni başladığı 1992 yılında 30 milyon dolar olan karşılıklı ticaret 2005 yılında 1 milyar dolar sınırını aşmıştır. 2008 yılında Türkiye – Kazakistan ticaret hacmi bir önceki yıla göre yüzde 36,3 oranında

yükselerek 3,2 milyar dolara çıkmıştır. 2009 yılında bu rakamın gerilediği ve 1,7 milyar dolara indiği görülmektedir. Bu gelişmenin her iki ülkenin genel ticaret hacminde yaşanan daralmaya paralel olduğu ve global ekonomik krizden kaynaklandığı düşünülmektedir, nitekim, Türkiye – Kazakistan dış ticaretinin normal koşullarda azalmasına sebebiyet verecek olumsuzluklar söz konusu değildir.

Türkiye – Kazakistan İkili Ticareti (Milyon dolar)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2004	355,6	442,2	797,8	-86,6
2005	460	558,9	1.018,9	-98,9
2006	696,8	993,7	1.690,5	-296,9
2007	1.080	1.284	2.364	-204
2008	890,6	1.861,1	2.751,7	-970,5
2009	633,4	959,5	1.592,9	-326,1
2010	819	1.392,5	2.211,5	-573,5
2011	948,3	1.995,5	2.943,8	1.047,2

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

Krizin etkileri zayıfladıkça karşılıklı ticaret hacminin 2008 yılındaki rakamların da üzerine çıkacağı ve kısa sürede 5 milyar dolar hedefine ulaşılacağı değerlendirilmesinin isabetli olduğunu 2010 ve 2011 yıllarında ulaşına ticaret rakamları ortaya koymaktadır:

Ülkelerimiz arasında karşılıklı yatırımlar konusunda da sıkı bir işbirliği mevcuttur. Kazakistan İstatistik Ajansı verilerine göre, Kazakistan'daki yabancı sermayeli şirket sayıları dikkate alındığında Türkiye, Rusya ve Çin'den sonra Kazakistan'da en fazla yabancı hisseli şirkete sahip olan üçüncü ülkedir. Resmi rakamlara göre, Kazakistan'daki Türk yatırımlarının toplam tutarı (birikimli tutar) 2,5 milyar doların üzerindedir. Fakat kayda geçmeyen verileri de dikkate alırsak, bu rakamların daha yüksek olduğunu belirtebiliriz.

Son yıllarda giderek güçlenen Kazak özel sermayesinin Türkiye'deki yatırım faaliyetleri de artış göstermektedir. Bugün ülkemizdeki Kazak yatırımlarının toplam hacminin 2,5 milyar doların üzerinde olduğu tahmin edilmektedir.

Ülkelerimiz arasındaki ticari – ekonomik işbirliğinden bahsederken, Türk müteahhitlik şirketlerinin Kazakistan'daki çalışmalarını özellikle belirtmek gerekir. Türkiye Nüteahhitler Birliği'nin (TMB) 1972 – 2011 dönemini kapsayan verilerine göre, inşaat firmalarımız bugüne dek Kazakistan'da toplam değeri 14,9 milyar doları bulan 372 proje üstlenmişlerdir. Türk müteahhitlerinin yurtdışında hayata geçirdikleri projelerin hacmi açısından Kazakistan 4. sırada yer almaktadır. Astana'nın başkent olarak belirlenmesinden sonra bu şehirdeki inşaat projelerinin yaklaşık yüzde 70'i Türk müteahhitler tarafından hayata geçirilmiştir.

İkili işbirliği alanında potansiyel arz eden sektörler:

Tarım, gıda sanayi, tekstil ve diğer hafif sanayi sektörü, enerji, madencilik, gemi inşaatı, özel bölge işletmeciliği, tıbbi hizmetler ve malzemeler, inşaat malzemeleri üretimi, otomotiv sektörü, mobilya imalatı, finans ve bankacılık (özellikle faizsiz bankacılık).

Ülkede Türk ürünlerinin imajı çok olumludur. Bundan mutlaka faydalanılması gerekmektedir.

Vergi Sistemi

Bugün Kazakistan'da uygulanan Vergi Yasası 10 Aralık 2008 tarihinde kabul edilmiştir. Başlıca vergi türleri ve oranları aşağıdakilerdir:

Kurumlar Vergisi - yüzde 20

Gelir Vergisi – yüzde 10

KDV – yüzde 12

Emlak Vergisi – yüzde 1,5

Sosyal Vergi – yüzde 11

Bunların dışında, vergi mevzuatında öngörülen Özel Tüketim Vergisi, Doğal Kaynaklar Vergisi, Taşıtlar Vergisi vs. vergi türleri, özel amaçlarla alınan harç ve resimler de mevcuttur. Diğer taraftan, yukarıda belirtilen oranlar bazı özel faaliyet türleri için farklı olabilmektedir. Bu kapsamda, işadamlarının daha detaylı bilgi için ülkenin vergi mevzuatını incelemesinde fayda vardır.

Gümrükler

Kazakistan 1994 yılından itibaren dış ticarete serbestleşme yolunda adımlar atmaya başlamıştır. Bu çerçevede bütün ithalat kotaları kaldırılmış, tarifelerde önemli indirimde gidilmiştir.

Bugün Kazakistan gümrük sisteminden bahsederken, aslında Gümrük Birliği'ni araştırmak gerekmektedir.

Nitekim, son dönemde Kazakistan ekonomisi Rusya, Belarus ve Kazakistan arasındaki Gümrük Birliği uygulamasının 1 Ocak 2010 tarihinden itibaren yürürlüğe girmesidir. Bu tarihten itibaren Birliğe üye ülkeler üçüncü ülkelerle ticarete ortak gümrük tarifeleri uygulamaya başlarken, Temmuz 2010 tarihinden itibaren Ortak Gümrük kodu yürürlüğe girmiştir. Bu uygulama ile Rusya – Belarus ve Rusya – Kazakistan sınırında gümrük kontrolleri kaldırılmış ve sadece ülkelerin dış gümrük

sınırında control yapılmaktadır.. Diğer taraftan, 01 Ocak 2012 tarihi itibarıyla üç ülke arasında Ortak Ekonomik Alan Anlaşması yürürlüğe girmiştir.

Ortak gümrük tarifelerinin belirlenmesinde Rusya'nın gümrük tarifelerinin baz alındığı gözlenmektedir. Nitekim, uygulamanın ardından Rusya'da mevcut tarifelerin yüzde 82'si sabit kalmış, yüzde 14'ü düşmüş, sadece yüzde 4'ü yükselmiştir. Belarus için bu rakamlar sırasıyla yüzde 75, yüzde 7 ve yüzde 18 olurken, Kazakistan uygulamadan çok büyük ölçüde etkilenmiştir. Zira Kazakistan'da gümrük tarifelerinin yüzde 45'i değişmezken, yüzde 45'i artmış, yüzde 10'u ise inmiştir.

Gümrük Birliği'nin üye ülkeler ekonomisi ve bölgesel ekonomik dengeler üzerinde nasıl etki yaratacağı konusunda kapsamlı değerlendirmelerde bulunmak için henüz erken olmakla birlikte, sürecin sorunsuz işlemeyeceğini şimdiden söyleyebiliriz.

Diğer taraftan, bu ülkelerin Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyelik müzakerelerinin Gümrük Birliği çerçevesinde nasıl devam ettirileceği hususu tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Her üç ülke yetkilileri bölgesel entegrasyon yolundaki gelişmelerin DTÖ sürecine olumsuz etki yapmayacağını belirtse de, bu konuda bazı endişeler dile getirilmektedir. Gümrük Birliği'nin grup halinde DTÖ'ye üye olamayacağı ve her ülkenin üyelik müzakerelerini münferit olarak yürüteceği konusunda bir uzlaşma sağlanmıştır. Nitekim, Rusya'nın DTÖ üyeliğinin 2012 yılı içerisinde resmileşecek olması da bu yaklaşımı

Rusya – Kazakistan – Belarus Gümrük Birliği uygulamasının bu ülkelerde iş yapan Türk şirketleri üzerindeki etkileri ilk günden itibaren kendini göstermektedir. Örneğin, gümrük vergilerinin özellikle büyük oranlarda arttığı Kazakistan'da otomotiv sektöründe faaliyet gösteren firmalarımızın ciddi zorluklarla karşılaştıkları bilinmektedir. Gümrük Birliği uygulaması ayrıca ticari prosedürlerde de bazı değişiklikler yaşanması sonucunu doğurmuştur. Kuşkusuz, konuyla ilgili olarak ülkemiz özel sektörünün kapsamlı şekilde bilgilendirilmesi ve ileriye dönük etkili stratejilerin belirlenmesi büyük önem arz etmektedir.

Diğer taraftan, Gümrük Birliği kapsamında çeşitli tarife dışı uygulama ve prosedürlerde sağlanması öngörülen kolaylıklar bu üç ülke pazarının önümüzdeki dönemde tek Pazar haline gelmesi olasılığını güçlendirmektedir. Bu durumun söz konusu ülkelerde yabancı yatırımları daha cazip hale getirmesi, özellikle Kazakistan'ın doğrudan yabancı yatırımlar için en elverişli ülkelerden birisine dönüşmesi beklenmektedir. İyi geliştirilmiş bir strateji kapsamında Türk firmalarının bu fırsattan yararlanarak, Kazakistan ve diğer Birlik üyesi ülkelerde daha etkin konuma gelmesi mümkündür.

Şu an ithalatta uygulanan gümrük vergisi oranı ortalama yüzde 10 olup, CIF gümrük değeri üzerinden hesaplanmaktadır. Bazı ürünlerin ithalatında birim başına tahsil edilen ve Euro cinsinden belirlenen asgari bir tarife uygulanmaktadır.

Ülkeye getirilen ve ülkeden çıkarılan döviz miktarı 3.000 doların altında ise, yazılı olarak bildirimde bulunma zorunluluğu yoktur. Bu rakam 3.000 dolardan fazla olduğunda yazılı beyanda bulunulması gerekmektedir. Ayrıca, ülkeden çıkarılan nakit

döviz miktarı 10.000 doların üzerinde ise, bu paranın menşei ve yasal yollarla kazanılmış olduğunu ispatlayan belgelerin ibrazı yetkililerce talep edilmektedir.

Vize prosedürü

Kazakistan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına vize uygulamamaktadır. Vatandaşlarımız 30 günü geçmemek şartıyla, Kazakistan'da vizesiz bulunabilirler. Bu sürenin aşılması durumunda amacına göre vize alınması gerekmektedir.

Kazakistan'a giderken pasaportun geçerlilik süresi en az 6 ay olmalıdır.

Önemli: Kazakistan'da kalış süresi 5 günün üzerinde olursa, bu durumun ilgili bölgedeki göçmen polisi bürosuna bildirilerek, kayıt yaptırılması zorunludur. Aksi takdirde ceza uygulanır.

Taşımacılık

Kazakistan'a yapılan taşımalarda varış adresine göre 4 farklı güzergah kullanılmaktadır:

Zonguldak – Ukrayna (ro-ro) – Rusya – Kazakistan

Samsun – Rusya (ro-ro) – Kazakistan

Gürbulak – İran – Türkmenistan – Özbekistan – Kazakistan

Sarp – Gürcistan – Azerbaycan – Kazakistan (roro)

Ayrıca, haftada bir kere sefer yapan İstanbul – Almatı treni vardır.

Türkiye - Kazakistan Yatırım İlişkileri

Kazakistan, ülkemizin Orta Asya Türk Cumhuriyetleri içinde en fazla yatırımlarının bulunduğu ülkelerden biridir. Kazakistan Milli Bankası verilerine göre 2010 yılında ülkeye giren doğrudan Türk yatırımları 62,8 milyon dolar düzeyindedir. 1993 – 2010 yılları arasında gerçekleşen doğrudan Türk yatırımlarının toplam tutarının ise 2,5 milyar dolardan fazla olduğu tahmin edilmektedir. Ülkedeki Türk şirketlerinin faaliyetleri ticaret, telekomünikasyon, otel işletmeciliği, süpermarket işletmeciliği,

petrol ürünleri ve gıda imalatında yoğunlaşmıştır. Türkiye, Kazakistan'ın maden çıkarma sektöründe faaliyet gösteren 10 büyük yatırımcı ülkeden biridir.

Türkiye Petrolleri Anonim OrtaklığıTPAO, ülkedeki en büyük Türk yatırımcısıdır. TPAO, Kazakoil ile ortaklaşa kurulan Kazakturmunay (KTM) isimli şirketin çoğunluk hissesine sahiptir. Şirket 1994 – 1997 yılları arasında 272,9 milyon dolar tutarında yatırım yapmış olup, günde 5.000 varil ham petrol üretilmektedir.

Okan Holding Kazakistan'da otel işletmeciliği, gıda üretimi, pazarlama, inşaat ve finans alanlarında faaliyet göstermekte olup; 1996 yılından bu yana, Sultan Makarna fabrikasında ayda 3400 tonluk kapasiteyle, ülke paketli makarna ihtiyacının yaklaşık yüzde 85'ini karşılamakta; Tacikistan, Kırgızistan, Rusya ve Ukrayna'ya ihracat yapmaktadır.

Telekomünikasyon alanında Türkcell, K'cell ile kurduğu ortaklık Kazakistan'ın önemli GSM operatörleri arasındadır.

Ahşel İnşaat Almatı Ankara Otelini ve Astana'da iş ve alış veriş kompleksini tamamlamış ve bunların işletmeciliğini sürdürmektedir.

Koç grubu ortağı Butya ile dördü Almatı'da, biri Astana'da, biri Karaganda'da, biri Çimkent'te olmak üzere yedi büyük alış veriş merkezi açmıştır.

Anadolu grubu iki bira fabrikası ve bir Coca Cola fabrikası ile Kazakistan'da 2000 kişiye istihdam olanağı sağlamaktadır.

Turkuaz şirketler grubu Kazakistan'ın 10 bölgesinde bulunan ofis, depo ve bayilikleriyle Kazakistan'ın en büyük dağıtım zincirini oluşturmakta olup, 2500 çalışanı ile istihdama önemli katkı sağlamaktadır. Bünyesindeki 11 şirket ile gıda, temizlik, inşaat malzeleri, havaalanı işletmeciliği vs. alanlarda faaliyet göstermektedir.

Türk müteahhitlik şirketleri de ülkede çok önemli başarılarla imza atmıştır. Türk firmaları ülkede Astana Uluslararası Havaalanı, Parlamento Binası, Cumhurbaşkanlığı Konutu, Regent Ankara Otel, Okan Intercontinental Astana, Çocuk Rehabilitasyon Merkezi, Ulusal Müze, Devlet Konukevi, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Astana İkiz Kuleler, GSM Telekomünikasyon altyapısı, Tengiz – Novorossiysk boru hattının Kazakistan bölümü gibi önemli projeleri tamamlamıştır.

Ayrıca, Türk Eximbank, Kazakistan'a 55,7 milyon dolarlık kısmı ticaret finansmanı, 184 milyon Dolarlık kısmı yatırım projelerine olmak üzere toplam 240 milyon Dolarlık kredi açmış ve kredi kullanımları tamamlanmıştır.

İki Ülke Arasındaki Ticarete İlişkin Önemli Hususlar ve Başlıca Sorunlar

Kazakistan, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri içinde halihazırda en elverişli iş ortamını sağlayan ülkedir. Ancak pazara giriş yapacak firmalarımızın Kazakistan'ın bir dönüşüm sürecinden geçmekte olduğunu, bu bakımdan ülkede çok çeşitli fırsatlar bulunmakla birlikte, iş ortamını elverişsiz hale getiren bazı zorlukların mevcutluğunu dikkate alması gerekmektedir. Bu zorluklar bürokrasinin fazla olması, yasal altyapının henüz tamamlanmamış olması ve bu nedenle mevzuatta çok sık değişikliklerin yaşanması, ülkede bir iş kültürünün henüz yerleşmemiş olması şeklinde özetlenebilir.

Ülkeye ihracat gerçekleştiren ya da ihracatta bulunmayı hedefleyen üretici firmalarımızın rekabetin yoğun olduğu bu pazarda uzun vadede kalabilmek için üretim faaliyetine geçmeleri gerekebilecektir. Ülkede üretilen mallar ihtiyacı karşılayacak yeterlilikte değildir. İthalata bağımlı bir dış ticaret yapısına sahip olan ülke, üretimde çeşitliliğin sağlanmasını teminen özellikle tüketim malları üretimini teşvik edici yönde uygulamalar yürütmektedir. 15 milyonluk küçük bir pazar olmakla birlikte Kazakistan, sahip olduğu diğer bölge ülkelerine nispeten elverişli yatırım ortamı, güçlü bankacılık sistemi gibi olumlu koşullar da gözönünde bulundurulduğunda, diğer Orta Asya ülkelerine ve 180 milyonluk Gümrük Birliği pazarına açılım bakımından da Türk firmalarına çeşitli olanaklar sunmaktadır. Bu kapsamda, Kazakistan'ın dünyanın en büyük pazarı olan Çin'e yakınlığını da göz ardı etmemek gerekir.

Taşımacılıkla ilgili sorunlar Türkiye – Kazakistan ticari ilişkilerinin gelişimi önündeki en önemli sorundur. İki ülke arasındaki uzaklık nedeni ile taşımacılık maliyetleri ülkeye ihracat sırasında ortaya çıkan maliyetlerin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Ayrıca ülkenin sahip olduğu geniş topraklar nedeni ile ülke içi taşımacılık da fiyatlandırmada büyük paya sahiptir. Ülke içi taşımacılık, ülkenin kentlerin birbirine çok uzak mesafelerde konumlanması ve karayollarında tesis bulunmaması nedeni ile zordur. Demiryolu ve karayolu ulaşım hatlarının rehabilite edilmesi ve kombine taşımacılığın geliştirilmesi taşımacılıkla ilgili sorunların aşılmasında etkili olacaktır. Bu çerçevede, ülkede iş yapacak işadamlarımızın depo buldurması büyük önem arz etmektedir.

1992 yılında kurulmuş olan Türk-Kazak İş Konseyi, Türk-Avrasya İş Konseyleri bünyesinde faaliyet göstermektedir. Türk-Kazak İş Konseyi Türkiye tarafı Başkanı Kolin İnşaat Turizm Sanayi ve Tic. A.Ş. Koordinatörü M. Kemal Koloğlu, Türk-Kazak İş Konseyi Karşı Kanat Başkanı ise ATAMEKEN Birliği Kazakistan Ulusal Ekonomi Odası Başkanı Ablay Mirzaahmetov'dur.

Her iki ülkede de sadece merkezi bölgelerle sınırlı kalmadan değişik bölgelerle işbirliğini geliştirmek, toplantı ve seyahatler organize ederek Türk ve Kazak işadamları arasındaki temasları canlı tutmak, Kazakistan'ı Türkiye'nin sahip olduğu KOBİ tecrübesi ile tanıştırmak, ülkelerimiz arasında karşılıklı yatırımların genişlemesine katkıda bulunmak ve üçüncü ülke firmaları ile ortak işbirliği için zemin yaratmak konseyin temel hedefleri arasındadır.

Faaliyetler:

- Türkiye – Kazakistan Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyonu (KEK) VII. Dönem Toplantısı'na Katılım, 23 – 25 Kasım 2011, Ankara
- Türk Özel Sektör Temsilcileri ile Kazakistan Kamu Kurumları Yetkilileri Arasında Yatırım Projeleri Görüşmeleri, 27 Eylül 2011, İstanbul
- Kazakistan Sanayi ve Yeni Teknolojiler Bakan Yardımcısı ve Beraberindeki Heyetle Görüşme, 26 Eylül 2011, İstanbul
- Türk – Kazak İş Konseyi'nin Astana Çalışma Ziyareti, 07 – 10 Eylül 2011, Astana
- DEİK Türk – Kazak İş Konseyi'nin T. C. Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı Başkanı ile Görüşmesi, 04 Nisan 2011, İstanbul
- Türk – Kazak İş Konseyi Yürütme Kurulu Üyelerinin Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliğini Ziyareti, 11 Şubat 2011
- Kazakistan Başbakanı Sayın Karim Masimov ve Beraberindeki Heyetle Çalışma Kahvaltısı, 24 Aralık 2010, İstanbul
- KAZNEX INVEST ve DEİK İşbirliğinde Kazakistan Yetkilileri ile Türk Firmaları Arasındaki Görüşmeler, 20 – 21 Aralık 2010, İstanbul
- Türkiye'ye Kısa Süreli Çalışma Ziyaretinde Bulunan Kazakistan Kamu Kurumları Temsilcileri ile Görüşme, 8 Ekim 2010, İstanbul
- Yeni Atanan T.C. Astana Büyükelçisi Sayın Lale Ülker ile Çalışma Yemeği, 10 Ağustos 2010, İstanbul

- Astana III. Uluslararası Ekonomi Forumu'na Katılım, 30 Haziran – 4 Temmuz 2010
- Türkiye Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül'ün Kazakistan Ziyaretine Katılım, 23 – 26 Mayıs 2010, Astana
- T. C. Devlet Bakanı Sayın Zafer Çağlayan Başkanlığında Düzenlenen Ticaret ve Yatırım Heyeti Ziyaretine Katılım, 13 – 15 Nisan 2010
- Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi Sayın Bagdad Amreyev'in Katılımı ile Kazakistan İş ve Yatırım İmkanları Toplantısı, 25 Aralık 2009, İstanbul
- Türk – Kazak İş Konseyi Astana Temasları ve Türkiye – Kazakistan VI. Dönem Karma Ekonomik Komisyon (KEK) Toplantısına Katılım, 15 – 19 Kasım 2009, Astana
- Türk – Kazak İş Konseyi Başkanı Ali Rıza Arslan'ın Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi Sayın Bagdad Amreyev ile Görüşmesi, 27 Eylül 2009, İstanbul
- Türk – Kazak İş Konseyi Yürütme Kurulu Üyelerinin Kazakistan Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosu Sayın Askar Shokybayev ile Görüşmesi, 19 Şubat 2009, İstanbul
- DEİK İcra Kurulu Başkanı Sayın Rona Yırcalı ve Türk – Avrasya İş Konseyleri Koordinatör Başkanı Tuğrul Erkin'in Kazakistan'da Faaliyet Gösteren Türk Müteahhitlerinin Sorunları ile İlgili T. C. Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül ile Yaptıkları Görüşme, 02 Temmuz 2008, Ankara
- Türk – Kazak İş Konseyi Yürütme Kurulu Üyesi Prof. Dr. Gürsel Öngören'in Kazakistan'ın Habar TV Televizyon Kanalı ile Yaptığı Söyleşi, 12 Mayıs 2008, İstanbul
- Finans Sektöründe Türkiye'nin Tecrübesini Araştırmak Üzere Ülkemizde Bulunan Kazakistan Ulusal Ekonomi Odası "Atameken" Birliği Temsilcileri ile Toplantı, 6 Mayıs 2008, İstanbul
- Türkiye – Kazakistan V. Dönem Karma Ekonomik Komisyon (KEK) Toplantısına Katılım, 5 – 6 Mayıs 2008, Ankara
- Yeni Atanan T. C. Almatı Büyükelçisi Sayın Atilla Günay ile Toplantı, 28 Mart 2008, İstanbul
- T. C. Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül'ün Kazakistan Ziyaretine Katılım, 12 – 15 Aralık 2007, Astana – Almatı
- Türk-Kazak İş Konseyi Ortak Toplantısı ve Türkiye-Kazakistan Karşılıklı Yatırımlar Forumu, 28 Kasım 2007, İstanbul

- Kazakistan İş Yapma Rehberi Tanıtım Toplantısı, 28 Kasım 2007, İstanbul
- Türk Ticaret Heyetinin Kazakistan Ziyaretine Katılım, 5-8 Eylül 2007, Astana
- Kazakistan Cumhuriyeti Parlamento Seçimlerini Uluslararası Gözlemci Statüsünde Ziyaret, 15-20 Ağustos 2007, Almatı
- TÜSİAD Tarafından Düzenlenen Kazakistan'da Yatırım İmkanları Ve Devlet Yatırım Teşvikleri Konulu Konferansa Katılım, 22 Mayıs 2007, İstanbul
- Kazakistan Ulusal Ekonomi Odası "Atameken" Birliği ve Türk - Kazak İş Konseyi Arasında İşbirliği Protokolünün İmzalanması, 16 Mart 2007, İstanbul

TOBB Plaza Harman Sok. No:10 34394 Esentepe Şişli İstanbul
Telefon: 0 212 339 50 00 (pbx) Faks: 0 212 270 30 92
0 212 270 41 90 (pbx)
E-mail: info@deik.org.tr Web: www.deik.org.tr

Yönetim Kurulu Başkanı: M. Rifat Hisarcıklıoğlu
İcra Kurulu Başkanı: Rona Yırcalı
Genel Sekreter: Bahri Can Çalıcıoğlu